

Vergaderjaar 2012–2013

29 521

Nederlandse deelname aan vredesmissies

Nr. 205

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN, VAN DEFENSIE EN VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 maart 2013

Op 22 januari besloot de Raad Buitenlandse Zaken om de EU trainingsmissie in (EUTM) Somalië te verlengen tot en met 31 maart 2015 en het mandaat van de missie aan te passen. Tevens is het missiemandaat uitgebreid en wordt optreden in Somalië mogelijk gemaakt. Vooral nog worden de trainingsactiviteiten uitgevoerd in Uganda. De besluiten van de Raad Buitenlandse Zaken inzake EUTM Somalië worden ondersteund door VN Veiligheidsraadresoluties 1872, 1897 en 2036. Nederland steunt deze verlenging en wil een bijdrage leveren aan de missie. Hoofdtak van de missie is het trainen van Somalische veiligheidstroepen ten behoeve van de versterking van de *Somali National Government* (SNG).

In eerste instantie zal de bijdrage bestaan uit negen militairen, waarvan vier trainers en vijf stafleden. Als een volgende rotatie daartoe de mogelijkheid biedt zal deze bijdrage worden verhoogd tot en met een maximum van vijftien militairen. De bijdrage is vastgelegd voor de periode van een jaar, tenzij de missie zich eerder naar Mogadishu verplaatst.

Somalië is vanwege het ontbreken van legitiem en centraal gezag ruim twintig jaar een voedingsbodem en vrijhaven geweest voor piraterij en terrorisme. Het aantreden van de centrale regering SNG (*Somali National Government*) in 2012 is dan ook een kantelpunt. De internationale gemeenschap spreekt van een *window of opportunity* om het centrale gezag in Somalië te versterken en bij te dragen aan opbouw van veiligheid en stabiliteit in Somalië. De Nederlandse regering wil dit momentum benutten en een bijdrage leveren aan de opbouw van de veiligheid in Somalië door deel te nemen aan EUTM Somalië.

De Nederlandse inspanningen in Somalië en de Hoorn van Afrika vormen een geïntegreerd pakket. Nederland zet hierbij in op het bestrijden van de grondoorzaken van instabiliteit door inzet op economische zelfred-

zaamheid en opbouw van de rechtstaat in Somalië en de regio. Daarnaast wordt ingezet op korte-termijn bestrijding van symptomen van instabiliteit, zoals piraterij, door inzet van militaire eenheden en duurzame opbouw van de veiligheidssector in Somalië. Dit past binnen de geïntegreerde benadering om piraterij en de voedingsbodem ervan aan te pakken en de stabiliteit in de Hoorn van Afrika te bevorderen. Binnen EU-verband past de missie binnen het *Strategic Framework* om de *comprehensive approach* in de Hoorn van Afrika verder vorm te geven. De missie is complementair aan de anti-piraterij operatie Atalanta en de maritieme capaciteitsopbouwmissie EUCAP Nestor, waar Nederland ook aan deelneemt. Tussen de drie missies wordt samengewerkt om synergie te bevorderen.

In 2010 is Nederland akkoord gegaan met de oprichting van EUTM. Tegelijkertijd is toen besloten geen bijdrage te leveren aan de trainingsmissie. Volgens Nederland was op dat moment onvoldoende voldaan aan benodigde randvoorwaarden om de missie te doen slagen, onder andere vanwege het ontbreken van legitieme centrale autoriteiten in Somalië. Daarnaast waren er zorgen over de selectie en uitbetaling van de te trainen veiligheidstroepen en de veiligheid van het EUTM personeel.

Inmiddels vertonen de geboekte resultaten van EUTM Somalië een stijgende lijn; er is zichtbaar verbetering opgetreden in de uitvoeringsmodaliteiten. De missie zal zich, indien de veiligheidssituatie dit toelaat, verplaatsen van Uganda naar Mogadishu. Training en *mentoring* van het hoger kader van de veiligheidstroepen en staf van het Ministerie van Defensie valt ook binnen het nieuwe missiemandaat. Dit sluit aan bij de behoefte van de Somalische overheid en ook bij de door Nederland gestelde voorwaarden als duurzaamheid, inbedding en *ownership* door de Somalische regering.

De recente ontwikkelingen in Somalië en binnen de EU trainingsmissie hebben het kabinet doen besluiten deel te nemen aan EUTM Somalië om bij te dragen aan de stabiliteit in Somalië en de Hoorn van Afrika en de zichtbare aanwezigheid van Europa in deze belangrijke regio in Afrika. Indien de missie (vroegtijdig) wordt verplaatst naar Mogadishu zal de Tweede Kamer over het besluit tot verlenging en/of uitbreiding van de Nederlandse deelname worden geïnformeerd.

Mandaat van de missie

De rechtsgrondslag voor EUTM Somalië wordt gevormd door uitnodigingen van Uganda en Somalië. Middels twee brieven (18 november 2009 en 23 januari 2010) heeft de TFG de oprichting van EUTM Somalië verwelkomd. In november 2012 heeft de SNG dit bevestigd. In de brief van 5 januari 2010 heeft Uganda de EU verzocht deel te nemen aan de opleidingsinspanning van de Somalische veiligheidstroepen in Uganda. De bijdrage van EUTM Somalië aan de training van Somalische veiligheidstroepen is door de VN Veiligheidsraad verwelkomd in resolutie 2036 (2012).

EUTM Somalië zal door middel van trainingscapaciteit en *mentoring* en adviescapaciteit bijdragen aan de ontwikkeling van de veiligheidssector van Somalië en de Somalische autoriteiten ondersteunen in het versterken van de civiele controle over de veiligheidstroepen. Daartoe wordt sinds maart 2012 trainingscapaciteit ontplooid in Uganda en *mentoring* en adviescapaciteit ontplooid in Somalië (Mogadishu).

De specialistische training zal plaatsvinden op vijf thema's: *Commanders Training, Military Police, CIMIC, Intel* en *Combat Engineers* en vindt plaats

in het *Bihanga Trainings Camp* in Uganda. Naar verwachting zullen in 2013 circa 300 militairen getraind worden op deze thema's. Hiervoor zijn circa 50 trainers uit de deelnemende landen beschikbaar.

De adviescapaciteit wordt ontplooid in de vorm van een *Mentoring Advisory and Training Element* (MATE) in Mogadishu. Dit MATE bestaat uit een kleine staf en twee teams, een *Strategic Advisory Team* en een *Support Advisory Team*. Daarnaast beschikt het MATE over een *Security Support Element*, dat de bescherming verzorgt van het in Mogadishu verblijvend personeel.

De totale omvang van de missie bedraagt 125 functionarissen. Afhankelijk van de vraag vanuit de Somalische overheid en gemaakte progressie van de missie is het niet uitgesloten dat dit aantal gedurende de missie zal groeien.

Nederlandse bijdrage

In de kennisgevingsbrief van 15 februari heeft het kabinet aangekondigd Nederlandse deelname aan EUTM Somalië te onderzoeken. Dit onderzoek heeft geresulteerd in een initiële Nederlandse bijdrage van negen militairen, waarvan vier trainers en vijf stafleden, voor de periode van een jaar. Zowel de trainers als stafleden worden geplaatst in Uganda. Omdat het om individuele trainers en stafleden gaat en niet om een eenheid, en omdat er geen sprake is van een vergroot risico van blootstelling aan geweld, is conform het gestelde in het Toetsingskader, de artikel 100-procedure niet van toepassing. De Nederlandse trainers zullen specialistische trainingen geven aan het kader van de Somalische strijdkrachten op Kamp Bihanga in Uganda. Dit zal in eerste instantie plaatsvinden door twee militairen op het thema Civiel Militaire Samenwerking (CIMIC), waarbij Duitsland en Zweden opeenvolgend de lead nation zijn. Vanaf augustus zullen ook twee Nederlandse trainers worden ingezet binnen het thema Inlichtingen, waarbij België de lead nation is. De bestaande samenwerkingsverbanden tussen deze landen en de Nederlandse krijgsmacht worden hiermee verder uitgebreid.

Ten behoeve van de invloed van Nederland in de missie en de behartiging van de Nederlandse belangen worden enkele functionarissen ingezet in de staf van EUTM Somalië. Deze functionarissen worden geplaatst bij het hoofdkwartier van de missie in Kampala en in de staf van het trainingscentrum in Bihanga

Nederland heeft de ambitie om deze inzet uit te breiden naar maximaal vijftien militairen. Indien zich bij een volgende rotatie mogelijkheden aandienen om het aantal door Nederland geleverde trainers uit te breiden en/of een rol als lead nation te verkrijgen op een thema staat het kabinet hier welwillend tegenover. In de lead nation rol heeft een land de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling en uitvoering van een trainingsmodule op een van de thema's.

Deelnemende landen

EUTM Somalië wordt geleid door een Ierse *Force Commander*. De deelnemende landen zijn België, Duitsland, Finland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Hongarije, Ierland, Italië, Malta, Portugal, Spanje en Zweden.

Veiligheidssituatie en risico's

Het hoofdkwartier van EUTM Somalië bevindt zich in de hoofdstad van Uganda, Kampala. De trainingen vinden plaats in Bihanga, wat hemels-

breed 210 kilometer ten westen van de hoofdstad ligt. Er zijn geen concrete aanwijzingen dat EUTM Somalië momenteel wordt gezien als een doelwit van de in de regio opererende terroristische groepering al-Shabaab.

Het politieke klimaat in Uganda is stabiel, maar in het verleden heeft politiek gerelateerd geweld plaatsgevonden. Sinds medio 2012 zijn confrontaties tussen

de overheid en demonstranten afgenomen. Het geweld richt zich niet specifiek op buitenlanders, echter kunnen zij onbedoeld slachtoffer worden van gewelddadigheden. Ook zal het personeel van EUTM Somalië rekening moeten houden met criminele activiteiten. Deze is het gevolg van de slechte economische situatie in Uganda.

Het is niet uitgesloten dat de personen geplaatst op het hoofdkwartier van EUTM-Somalië in Kampala, in het kader van de voorbereiding van de verplaatsing naar Mogadishu, incidenteel naar Mogadishu zullen reizen. De Mission Commander beschikt hiervoor over *dedicated Force Protection* in de vorm van het eerder genoemd *Security Support Element*. Indien Nederlands personeel naar Mogadishu moet afreizen, dient vooraf toestemming te worden gevraagd in de nationale lijn.

De dreiging in Mogadishu is hoger dan in Uganda. Thans is deze dreiging in Mogadishu vooral afkomstig van al-Shabaab. Het afgelopen halfjaar heeft deze beweging diverse pogingen ondernomen om aanslagen te plegen tegen leden en locaties van de Somalische overheid. Een eventuele verplaatsing van de EUTM Somalië naar Mogadishu zal de zichtbaarheid van deze missie vergroten, waardoor de dreiging hiertegen zou kunnen toenemen.

Duur en verplaatsing van de missie

Het mandaat van EUTM Somalië is verlengd tot en met 31 maart 2015. De voortgang en het functioneren van de missies zal met regelmaat door de EU worden geëvalueerd. De EU heeft het streven om eind 2013 alle trainings- en adviesactiviteiten uit te voeren vanuit Mogadishu, maar heeft als richtlijn voor de planning gesteld dat een besluit voor de verplaatsing naar Mogadishu niet «*time driven*» maar «*conditions based*» moet zijn.

Financiële aspecten

De additionele uitgaven voor deze missie bedragen in 2013 EUR 0,5 miljoen voor de negen Nederlandse deelnemers. Deze uitgaven komen ten laste van de HGIS-voorziening voor de uitvoering van crisisbeheersingsoperaties op de Defensiebegroting, beleidsartikel 1 (Inzet).

De minister van Buitenlandse Zaken,
F.C.G.M. Timmermans

De minister van Defensie,
J.A. Hennis-Plasschaert

De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.M.J. Ploumen